

A TANTÁRGY ADATLAPJA

1. A képzési program adatai

1.1 Felsőoktatási intézmény	BABEŞ–BOLYAI TUDOMÁNYEGYETEM
1.2 Kar	FIZIKA
1.3 Intézet	MAGYAR FIZIKA INTÉZET
1.4 Szakterület	FIZIKA / ALKALMAZOTT MÉRNÖKI TUDOMÁNYOK
1.5 Képzési szint	LICENSZ
1.6 Szak / Képesítés	FIZIKA / FIZIKA INFORMATIKA / MÉRNÖKI FIZIKA

2. A tantárgy adatai

2.1 A tantárgy neve		Elektrodinamika	
2.2 Az előadásért felelős tanár neve		LÁZÁR ZSOLT-IOSIF	
2.3 A szemináriumért felelős tanár neve		LÁZÁR ZSOLT-IOSIF	
2.4 A laboratóriumi gyakorlatért felelős tanár neve		-	
2.5 Tanulmányi év	2	2.6 Félév	3
2.7 Értékelés módja	E	2.8 Tantárgy típusa	DF/DF/DD

3. Teljes becsült idő (az oktatási tevékenység féléves óraszama)

3.1 Heti óraszám	4	melyből:			
3.2 előadás	2	3.3 szeminárium	2	3.4 laboratóriumi gyakorlat	0
3.5 Tantervben szereplő össz-óraszám	56	melyből:			
3.6 előadás	28	3.7 szeminárium	28	3.8 laboratóriumi gyakorlat	0
A tanulmányi idő elosztása:					
A tankönyv, a jegyzet, a szakirodalom vagy saját jegyzetek tanulmányozása					óra
Könyvtárban, elektronikus adatbázisokban vagy terepen való további tájékozódás					33
Szemináriumok / laborok, házi feladatok, portfóliók, referátumok, esszék kidolgozása					5
Egyéni készségfejlesztés (tutorálás)					24
Vizsgák					3
Más tevékenységek:					5
3.9 Egyéni munka össz-óraszama	70				
3.10 A félév össz-óraszama	126				
3.11 Kreditszám	5				

4. Előfeltételek (ha vannak)

4.1 Tantervi	nincs
4.2 Kompetenciabeli	Matematikai, analitikus mechanikai és elektromosság tan alapismeretek

5. Feltételek (ha vannak)

5.1 Az előadás lebonyolításának feltételei	tábla, projektor
5.2 A szeminárium lebonyolításának feltételei	tábla
5.3 A laboratóriumi gyakorlatok lebonyolításának feltételei	-

6. Elsajátítandó jellemző kompetenciák

Szakmai kompetenciák	C1. A fizika törvényeinek és elveinek megfelelő azonosítása és használata. C2. Adatelemző és adatfeldolgozó szoftvercsomagok és informatikai rendszerek használata. C3. Fizika feladatok adott feltételek mellett történő megoldása, numerikus és statisztikai módszerek segítségével. C4. Fizikai ismeretek alkalmazása úgy kapcsolódó területekről származó feladatokban, mint megszokott laboratóriumi eszközökkel végzett kísérletek esetén. C5. Oktató, tudományos és népszerűsítő jellegű információk elemzése és kommunikálása a fizikában. Szoftverek és virtuális eszközök fejlesztése és használata fizikai feladatok megoldásában. C6. Fizikai kérdések interdiszciplináris megközelítése.
Transzverzális kompetenciák	CT1. Szakmai feladatok hatékony és felelősségteljes ellátása a deontológiai jogszabályok betartásával. CT2. Csapatmunkában való hatékony részvétel különböző beosztásokban. A szakmai szerepek és felelősségek munkacsoporton belüli azonosítása, hatékony kommunikációs technikák alkalmazása, illetve csapatmunkában való hatékony részvétel különböző beosztásokban. CT3. Az információk, a kommunikációs források és a szakmai képzések hatékony felhasználása úgy anyanyelven, mint idegennyelven is. Továbbtanulásra való lehetőségek felismerése, az erőforrások és a tanulási technikák kamatoztatása a szakmai előmenetel érdekében.

7. A tantárgy célkitűzései (az elsajátítandó jellemző kompetenciák alapján)

7.1 A tantárgy általános célkitűzése	Hallgatók megismertetése a speciális relativitáselmélet és elektrodinamika elméleti alapjaival. Úgy az alapvető jelenségek deduktív tárgyalása, mint a klasszikus térelméletben használatos matematikai és fizikai fogalmakkal és módszerekkel való jártasság kialakítása.
7.2 A tantárgy sajátos célkitűzései	A relativitáselmélet nélkülözhetetlen a különbözőerőterek egységes kovariáns tárgyalásához. A négyes vektorok és tenzorok alkalmazása lehetővé teszi a pontos invariáns Lagrange függvények felépítését és a kovariáns mozgásegyenletek előállítását. Az elektromágneses vektormező mellett tanulságos a skalármező vizsgálata is. A diákoknak lehetőségük lesz a szimmetriák és a megmaradási törvények kapcsolatát kiaknázni. A szimmetriacsoportok különböző rendű reprezentációi is bemutatásra találnak. Fontos az a felismerés, hogy a különböző típusú erők közvetlen következményei a relativisztikus kovariáns megfogalmazásnak.

8. A tantárgy tartalma

8.1 Előadás	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
Bevezetés. Jelölések, megállapodások. Koordinátarendszerek és transzformációik. Eltolások és elforgatások. A forgatások mátrix reprezentációja. Lie csoport és Lie algebra. A forgatások kétdimenziós reprezentációja. Vektorok, tenzorok, spinorok.	Számítógépről kivetített és/vagy klasszikus előadás, szemléltetés, magyarázat, problematizálás	
A relativitás elve. Einstein – féle relativitási elv. Az ívhossz. A sajátidő. Lorentz – transzformáció és következményei. A speciális Lorentz transzformáció		

mátrix reprezentációja. A transzformáció generátorai, exponenciális és kétdimenziós ábrázolása. Négyes vektorok és tenzorok.		
A homogén Lorentz transzformációk csoportja. A homogén Lorentz transzformációk felbontása forgatás és boost szorzatára. Thomas precesszió. Lie-csoporthoz és algebra. Kétdimenziós ábrázolás. Spinorok. Inhomogén Lorentz-transzformációk. Poincaré csoport.		
Relativisztikus mechanika. A szabad részecske Lagrange függvénye, impulzusa, energiája. Az impulzus-nyomaték tenzora. Relativisztikus tömegközéppont. Skalár mezőben történő mozgás kovariáns mozgásegyenlete.		
Részecskék bomlása Alkalmazások. Invariáns hatáskeresztmetszet. A részecskék ütközése. Rugalmas és rugalmatlan ütközések. Az ütközések kinematikája. Alkalmazások.		
Az elektromágneses kölcsönhatás. Négyes potenciál. A ponttöltés Lagrange függvénye adott elektromágneses mezőben. A Hamilton függvény. A relativisztikus mozgásegyenletek. Maxwell első pár egyenlete.		
A ponttöltés kovariáns mozgásegyenletei. Az elektromágneses mező térerősség tenzora és komponenseinek fizikai jelentése. Mértéktranszformáció mint szimmetria-transzformáció. Mellékfeltételek. Az elektromágneses mező Lorentz transzformációja és invariánsai. A négyes áramsűrűség és a folytonossági egyenlet. Az elektromágneses mező Lagrange-sűrűsége. Maxwell második pár egyenlete légtüres térben.		

Könyvészet

[1] Gábos Zoltán Az elméleti fizika alapjai Dacia Könyvkiadó Kolozsvár 1982 [2] Landau–Lifszic ELMÉLETI FIZIKA II. Klasszikus erőkterek Tankönyvkiadó Budapest 1976

[3] J.D.Jackson Electrodinamica clasică vol.II.Editura Tehnică București 1991

[4] Steliana Codreanu, Liviu Tătaru, Teoria Relativității și Electrodinamică, Casa Cărții de Știință 1994 Cluj

[5] Simonyi K. – Zombory L. Elméleti villamosságtan Műszaki Könyvkiadó Budapest 2000

[6] Lázár Zsolt József, Lázár József: Az elméleti fizika alapjai (elektronikus jegyzet)

8.2 Szeminárium

Az előadásokon tanultak begyakorlása konkrét feladatok megoldása révén. A feladatok megbeszélése révén a diáknak ki kell alakuljon a készsége a feladatok lényeges fizikai tartalmának a kiszűrésére és az összefüggések matematikai alakban történő kifejezésére. Az órákon megoldott feladatokon kívül még számtalan feladatot kapnak begyakorlás céljából, amiket meghatározott időszakonként bemutatnak.

Didaktikai módszerek

Egyéni munka, megbeszélés

Megjegyzések

Könyvészet

[7] Horváth Zalán Tél Tamás, Elméleti fizikai példatár II. (Második kiadás), 1989 (Fizika könyvtár)

9. Az episztemikus közösségek képviselői, a szakmai egyesületek és a szakterület reprezentatív munkáltatói elvárásainak összhangba hozása a tantárgy tartalmával.

A tantárgy célkitűzések felállításánál, annak tartalmi tervezésénél és a sikeres teljesítési feltételek megadásánál az iskolai oktatás és a Babeş–Bolyai Tudományegyetem földrajzi szomszédságában és vonzáskörében található tudományegyetemek (Universitatea Bucureşti, Universitatea Alexandru Ioan Cuza Iaşi, Eötvös József Tudományegyetem Budapest, Debreceni Tudományegyetem, stb.) tanterveit és tananyagait, illetve a kutatóintézetek (Institutul Naţional de Cercetare Dezvoltare pentru Tehnologii Izotopice și Moleculare INCDTIM Cluj-Napoca, stb.) és a különböző magáncégek vagy magánvállalatok (Evoline, Codespring, Emerson, stb.) munkapiaci igényeit vettük figyelembe.

10. Értékelés

Tevékenység típusa	10.1 Értékelési kritériumok	10.2 Értékelési módszerek	10.3 Aránya a végső jegyben
10.4 Előadás	Évközi parciális vizsga az anyag feléből	2 órás írásbeli vizsga elméleti (60%) és feladatokból (40%)	27%
	Évközi felmérések	~15-20 perces ~hetente	10%
	Félév végi vizsga az anyag második feléből	3 órás írásbeli vizsga elméleti (60%) és feladatokból (40%)	28%
	Házi feladatok	Egyik hétről a másikkra leadandó	30%
10.5 Szeminárium	Jelenlét és aktív részvétel		5%
10.6 Laboratóriumi gyakorlatok			
10.7 A teljesítmény minimumkövetelményei			
Jelenlét: 50% jelenlét a szemináriumokon, 50% elért pontszám házi feladatokból, 50% elért pontszám a vizsgákon A minimális átmenő jegy megszerzéséhez: 45% összesített			

Előadás felelőse

Szeminárium felelőse

Laboratóriumi gyakorlat felelőse

Kitöltés dátuma

2019.05.15

Az intézeti jóváhagyás dátuma

Intézetigazgató